

Список використаних джерел

1. Бакуменко В. Д., Попов С. А. Парадигма інноваційного розвитку суспільства: сучасні концепції реформування публічного управління. *Ефективність державного управління*. Львів: Вид-во ЛРІДУ НАДУ, 2015. № 43. С. 21–28.
2. Васильєва Е. Г., Кононенко Д. В. Современные интерпретации концепции электронного государства (электронного правительства). *Вестник Волгогр. гос. ун-та*. Сер. 5: Юриспруд. 2016. № 1 (30). С. 9–16.
3. Клімушин П. С., Спасібов Д. В. Концепція сервісно орієнтованої держави в контексті модернізації публічного управління. *Теорія та практика державного управління*: зб. наук. пр. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2017. № 2 (57). С. 21–28.
4. Концепція розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження КМУ від 20 верес. 2017 р. № 649-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p>.
5. Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні: Розпорядження КМУ від 16 листоп. 2016 р. № 918-р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249570503>.
6. Про затвердження плану заходів Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку “Україна – 2020”: Розпорядження КМУ № 213-р від 4 берез. 2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-%D1%80>.
7. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”: Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5. 2015 // Офіц. вісн. України. 2015. № 4. Ст. 67.
8. What is Good Governance? UNESCAP. URL: <http://www.unescap.org/sites/default/files/good-governance.pdf>.

Надійшла до редколегії 15.05.2018 р.

УДК 351 : 353

КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ РОЗВИТКОМ КРАЇНИ

Ібрахім Ганнам,

*аспірант кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна академія управління персоналом,
м. Київ*

Розглянуто теоретичні положення щодо розуміння розвитку країни, на основі чого визначено категорію “інклюзивний розвиток країни”. Урахування глобальних мегатрендів та документів Всесвітнього економічного форуму стало основою для теоретичного визначення напрямів публічного управління інклюзивним розвитком країни.

Ключові слова: сталий розвиток, збалансований розвиток, інклюзивний розвиток, публічне управління розвитком країни.

Ibrahim Ghannam,

*Postgraduate Student of Public Administration Department,
Interregional Academy of Personnel Management,
Kyiv*

CONCEPTUAL BASIS OF PUBLIC MANAGEMENT OF INCLUSIVE DEVELOPMENT OF THE COUNTRY

The types of country’s development are considered. The definition of inclusive development of the country is given. Taking into account global megatrends and documents of the World Economic Forum has become the basis for the theoretical definition of the directions of public administration of inclusive development of the country.

Key words: sustainable development, inclusive development, public management of the country’s development.

© Ібрахім Ганнам, 2018

Постановка проблеми. Дискусія щодо оцінювання рівня розвитку країни за макроекономічними показниками триває в наукових колах з кінця 70-х рр. ХХ ст. Водночас тільки в цьому році на Економічному форумі у Давосі вперше було представлено пропозиції оцінювати успішність країни за індексом інклюзивного розвитку [1]. Цей індекс оцінює не тільки показник економічного зростання, але й розширення населення, рівень бідності, екологічне забруднення тощо. Зокрема, індекс інклюзивного розвитку для Норвегії становить 6,08, і це найкращий показник. Наприклад, для інших країн індекс інклюзивного розвитку є таким: Ізраїль – 4,51, Пакистан – 3,55, Україна – 3,42, Йорданія – 3,40. Бачимо, що сучасні умови трансформують завдання публічного управління з забезпечення створення робочих місць та економічного зростання на забезпечення інклюзивності розвитку країни, рівності можливостей, зменшення розширення населення, цим, власне, і зумовлено актуальність означеної теми.

Актуальність і важливість дослідження публічного управління інклюзивним розвитком країни підтверджується ще й глобальними документами, а саме програмою ООН [2], форсайт-аналізом НАТО [3] та дослідженням KPMG [4]. Зазначені документи показують, що незалежно від рівня економічного розвитку країни повинні намагатися забезпечити розвиток, який, крім власне економіки, буде сприяти подоланню бідності, наданню рівних можливостей, не шкодитиме екології тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема забезпечення розвитку країни досліджувалася економістами, соціологами, екологами, фахівцями з державного управління. Найбільш цікавими в цій царині є міждисциплінарні дослідження, зроблені науковцями різних наукових шкіл. Саме в таких працях розкрито всю складність проблематики забезпечення розвитку країни. Наукові праці спрямовано на визначення концептів публічного управління інклюзивним розвитком, тому вони базуються на наукових школах економічних наук (Дж. Стигліц, А. Сен, Ж. П. Фітуссі, Е. Райнерт, Р. Нуреев) та державного управління (В. Бакуменко, О. Іваницька, Н. Чала, О. Червякова).

Мета статті. Концепт інклюзивного розвитку країни тільки-но входить у науковий дискурс, тому за мету цієї статті поставлено дати йому визначення, показати, чим він відрізняється від інших типів розвитку, та окреслити механізми публічного управління, що забезпечують його реалізацію.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепт розвитку в загальному розумінні означає перехід з одного стану до іншого, більш досконалого, прогресивного. Якщо внаслідок змін або переходу стан об'єкта став гіршим, то говорять про деградацію. Таким чином, характеризуючи розвиток країни, важливо чітко зазначати, за якими саме параметрами визначається, що стан країни став більш досконалим. Документи комісії ООН розвиток пов'язують із задоволенням потреб суспільства, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби [2]. Саме це визначення дало можливість сформулювати Цілі розвитку тисячоліття, і саме його було покладено в основу концепту сталого (збалансованого) розвитку. Важливо зазначити, що кожна країна самостійно приймає рішення щодо досягнення Цілей сталого розвитку, водночас, якщо країна підписала цей документ, то всі стратегічні документи мають базуватися на рекомендаціях ООН.

Науково-технічний прогрес та зміна технології зумовлюють зміну структури економіки країни, що також може розглядатися як розвиток. В основі

такого розвитку лежать інновації, тож можна говорити про інноваційний розвиток. Проте зміна технології характеризується домінуванням у структурі економіки країни певних технологій, що відповідають стадії науково-технічного прогресу. Наразі Світовий економічний форум визначає четверту промислову революцію, в основі якої лежать системи штучного інтелекту, роботизація, індустрія 4.0. Інноваційний розвиток країни характеризується кількістю винаходів та реєстрацією патентів [5, с. 95].

Якщо оцінювати вдосконалення стану об'єкта за макроекономічними показниками, а саме за рівнем зростання ВВП, зниження інфляції, скорочення безробіття, і якщо показник ВВП зростає високими темпами, говорять про прискорений розвиток [6, с. 113]. Якщо з певною періодичністю повторюються характеристики розвитку країни, то говорять про циклічний розвиток. У цьому контексті можна виділити декілька окремих наукових шкіл, а саме: теорії хвиль економічного розвитку (В. Кондратьєв, Й. Жугляр); теорія "порочного кола злиднів" (Е. Сотто) тощо. Зв'язок політичних та економічних циклів, а також вплив їх на розвиток України показано в роботах Н. Чалої [7]. Отже, виникає питання: що саме означає поняття інклюзивний розвиток країни і чому цей концепт є більш прогресивним?

"Інклюзивний" у перекладі означає "включення". Інклюзивний розвиток країни означає збільшення ступеня участі всіх громадян у процесах удосконалення країни. Надзвичайно органічно до цього концепту підходить саме публічне управління, яке за своєю сутністю є значно ширше, ніж державне управління. Отже, за авторським визначенням концепту, інклюзивний розвиток країни – це такий розвиток, за якого кожна людина, кожен суб'єкт господарської діяльності, кожен регіон активно і рівноправно включено у процеси розвитку країни, водночас задоволення теперішніх потреб суспільства не стає загрозою для майбутніх поколінь і не відбувається за рахунок майбутніх поколінь. Для оцінювання інклюзивності розвитку країни ми пропонуємо використовувати глобальний індекс інклюзивного розвитку (Inclusive Development Index) [1]. Він є інтегральним і оцінює не тільки макроекономічні показники, але і продуктивність праці, очікувану тривалість здорового життя, рівень бідності, розшарування суспільства за доходами та наявним багатством, нагромадження та заощадження, рівень викидів CO₂ на 1 долар, державний борг, коефіцієнт демографічного навантаження. Нерівність і суттєве розшарування доходів населення є причиною соціальних потрясінь, конфліктів, у т. ч. і військових. Високий державний борг може вказувати на наближення фінансової кризи в країні. Здавалося б, рівень ВВП та темпи його зростання мали би відранжувати країни, але в рейтингу інклюзивності розвитку, наприклад, США знаходиться на 23-му місці через високий державний борг та сильне розшарування населення за доходами. Щодо України завадило отримати високий бал: проблеми з державним боргом, суттєве скорочення рівня ВВП на душу населення, скорочення рівня накопичень у населення.

Коригування державних стратегічних документів щодо розвитку країни відповідно до документів ООН, Цілей сталого розвитку та з метою забезпечення інклюзивного розвитку потребує абсолютно нових підходів до їх розроблення, що висуває на порядок денний інші завдання. Це повністю відповідає результатам дослідження KPMG [4], у якому серед глобальних мегатрендів зазначено розширення економічних можливостей особистості та налагодження горизонтальних зв'язків. Це означає, що відбувається транс-

формація ієрархічних управлінських структур у пласкі, чутливі. При такому управлінні необхідно дослухатися до думки громадськості, а громадськість має бути активна і відповідальна. Отже, змінюється саме державне управління на управління на основі лідерства, що вже виходить за межі безпосередньо державного адміністрування, перетворюючись на публічне управління.

Зараз можемо дати визначення терміна “публічне управління інклюзивним розвитком країни” – це діяльність, що забезпечує ефективне функціонування системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також передбачає широке залучення різних зацікавлених сторін задля забезпечення такого розвитку країни, за якого кожна людина, кожен суб’єкт господарської діяльності, кожен регіон активно і рівноправно включено в його здійснення, водночас задоволення теперішніх потреб суспільства не стає загрозою для майбутніх поколінь і не відбувається за рахунок їх.

Публічне управління для здійснення керівного впливу використовує спеціальні заходи, інструменти і засоби, що у своїй сукупності утворюють механізми публічного управління. І хоча складові комплексного механізму публічного управління можуть частково збігатися зі складовими державного управління, проте змістовно відрізняються. Концепт публічного управління інклюзивним розвитком країни розуміє, що державні інституції мають стати сервісом для забезпечення невід’ємних прав громадян на життя, свободу, безпеку, верховенство права, справедливий розподіл національного багатства, рівноправний доступ до знань, науки, медичних послуг та культурного надбання, на розумне врядування для забезпечення сприятливого для людини життєвого простору. Тобто відбувається трансформація від управління на основі примусу і запобіжників до управління на основі лідерства. При цьому важливу роль відіграє здатність населення до самоорганізації. Зазначимо, що для упровадження такої моделі управління потрібно мати стає й розвинене нормативно-правове середовище.

На рисунку подано комплексний механізм публічного управління інклюзивним розвитком країни, котрий складається: з традиційних механізмів – економічного, правового, політичного, організаційного, і механізмів, що забезпечують інклюзивність та управління на основі лідерства, – мотиваційного, технологічного, комунікаційного та соціально-креативного. Сутність традиційних механізмів достатньо докладно описано в більшості підручників із державного управління [7; 8], тому зосередьмося на поясненні інноваційних механізмів.

Рисунок. Комплексний механізм публічного управління інклюзивним розвитком країни

Інноваційні механізми (мотиваційний, технологічний, соціально-креативний та комунікаційний) роблять публічне управління більш персоніфікованим і спрямовуються на особистість. Для забезпечення максимально-го включення всіх учасників (державних службовців, громадян, працівників органів місцевого самоврядування, громад тощо) необхідно надати кожному з них можливість задовольнити їхні потреби через мотивацію. Мотиваційний механізм – це сукупність стимулів, що спонукає долучатися до процесів усіх учасників (державних службовців, громадські об'єднання, наукові спільноти, окремих громадян), забезпечуючи їхню високу ефективність.

Під час прийняття управлінських рішень важливо дотримуватися технології та спиратися на нові технології. Отже, технологічний механізм має дві взаємопов'язаних складових: технологія виконання та використання технологій. Технологія прийняття управлінських рішень передбачає виявлення проблеми, розроблення рішення та його узгодження з зацікавленими сторонами. Розроблення рішення має спиратися на достовірну і своєчасну інформацію, отримання якої потребує суттєвих витрат, водночас застосування сучасних технологій дозволяє ці витрати зменшити. Наприклад, аналіз білінгу мобільних телефонів дозволяє визначити пасажирські потоки, що дає інформацію для розроблення маршрутів громадського транспорту відповідно до потреби громади. Технологічний механізм – це виконання технології прийняття рішень із використанням аналізу великих масивів інформації (big data), сучасних технологій збирання, оброблення та зберігання великих масивів даних (блокчейн, SMART-місто, -регіон, -країна).

Однією з відмінностей публічного управління від державного управління є те, що воно більше уваги приділяє особистості. Саме особистість формує культурний простір навколо себе, який сприяє творчій реалізації, появі нових ідей. Дослідження глобальних мегатрендів [4] показує, що розширення можливостей для людей впливає на те, що люди обирають для свого життя місце, де комфортно і де максимально може бути реалізовано їхню творчу енергію. Саме необхідність урахувати цей мегатренд і зумовлює введення до комплексного механізму публічного управління інклюзивним розвитком країни соціально-креативного механізму. Соціально-креативний механізм – це механізм, що забезпечує стимулювання творчої активності та її ефективне використання в інноваційних процесах. За своєю сутністю цей механізм спрямовано на ефективне використання людського потенціалу.

Уразі переходу до парадигми управління на основі лідерства важливою є правильна і своєчасна комунікація, що здатна зменшити незадоволення і конфлікти. Комунікаційний механізм спрямовано на формування інформаційного поля відповідно до державної політики. Більш докладно інструменти механізмів публічного управління інклюзивним розвитком країни буде визначено в інших наукових публікаціях.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Розвиток наукової думки та розуміння трансформації соціальних процесів привели до переходу від концепції економічного зростання до концепції інклюзивного розвитку. Класичні механізми державного управління неспроможні забезпечити інклюзивний розвиток, тому має відбутися перехід до парадигми публічного управління на засадах лідерства. Це передбачає, що традиційні механізми (економічний, правовий, організаційний, політичний) наберуть нового змісту, їх доповнять інноваційні механізми: мотиваційний, технологічний, соціально-креативний і технологічний. Подальші

наукові розвідки має бути спрямовано на розроблення інструментів для зазначених механізмів публічного управління інклюзивним розвитком.

Список використаних джерел

1. The Inclusive Development Index 2018. Report World Economic Forum. URL: <http://reports.weforum.org/the-inclusive-development-index-2018/>.
2. Трансформація нашого світу: Порядок денний сталого розвитку 2030: Програма ООН. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-stalogo-rozvytku>.
3. Спільна перспектива світу в 2030 році і надалі: предтечі і драйвери. Стратегічний форсайт-аналіз. НАТО. URL: <http://globaltrends2030.files.wordpress.com/2012/11/global-trends-2030-november2012.pdf>.
4. Майбутня держава 2030: звіт KPMG. URL: https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2014/09/Future_State_2030_UA_v3.pdf.
5. Україна 2030: доктрина збалансованого розвитку / Жилінська О., Мельничук О., Антонюк Л. та ін. Львів: Кальварія, 2017. 168 с.
6. Нуреев Р. М. Экономика развития: модели становления рыночной экономики: учебник. М.: Норма, 2008. 640 с.
7. Чала Н. Д. Державне управління економічним розвитком України в глобальному просторі. Київ: Аграр Медіа Груп, 2012. 284 с.
8. Бакуменко В. Д. Державно-управлінські рішення: навч. посіб. Київ: ВПЦ АМУ, 2011. 444 с.

Надійшла до редколегії 25.04.2018 р.

УДК 005.336.3+005.6

ПОНЯТТЯ “ЯКІСТЬ” ТА “МЕНЕДЖМЕНТ ЯКОСТІ” В СИСТЕМІ TOTAL QUALITY MANAGEMENT

Озаровська А. В.,

аспірант кафедри політології і філософії,

Харківський регіональний інститут державного управління

*Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків*

Проаналізовано можливі тлумачення поняття “якість”, включаючи і його філософський зміст. Досліджено проблему розвитку менеджменту якості в науковій думці та сучасних суспільних практиках. Розглянуто основні чинники, що впливають на якість продукції та послуг; з’ясовано роль людського фактору в системі всеохопного (тотального) управління якістю (TQM).

Ключові слова: якість, менеджмент якості, всеохопне (тотальне) управління якістю, японська система комплексного менеджменту якості, міжнародні премії за якість.

Ozarovska A. V.,

Postgraduate Student of Politology and Philosophy Department, KRI NAPA, Kharkiv

CONCEPT OF “QUALITY” AND “QUALITY MANAGEMENT” IN TOTAL QUALITY MANAGEMENT

The article analyzes possible interpretations of the concept of ‘quality’, including its philosophical content, as well as the problem of ‘quality management’ development in scientific thought and modern social practices. The main factors influencing the quality of products and services are considered; the role of the human factor in the system of comprehensive (total) quality management (TQM) is determined.

Key words: quality, quality management, comprehensive (total) quality management, Japanese system of integrated quality management, international quality awards.